

Ημερίδα:
Ειδικό Σχολείο και Τμήμα Ένταξης:
Εκπαιδευτικές παρεμβάσεις

«Εισαγωγή πρώτης κάρτας και R.F.F.C.
(Reference by feature, function or color)
στο πλαίσιο της Πρώιμης Παρέμβασης»

Κυρίτση Βασιλική
Δασκάλα ΕΑΕ –ΠΕ 71

Η φιλοσοφία της Πρώτης Παρέμβασης

- Η σύγχρονη βιβλιογραφία επισημαίνει την ανάγκη για έγκαιρη παρέμβαση.
- Σύμφωνα με ατομικές ανάγκες και αναπτυξιακό προφίλ παιδιού μέσω διάγνωσης, διαφοροδιάγνωσης και αξιολόγησης

Εξατομικευμένο Πρόγραμμα Εκπαίδευσης
(εκπαιδευτική παρέμβαση, λογοθεραπεία,
εργοθεραπεία κ.ά.) και συνεργασία με γονείς

Στις Διάχυτες Αναπτυξιακές Διαταραχές (ΔΑΔ)

- Υπάρχουν πολλές εκπαιδευτικές παρεμβάσεις:
 - Συμπεριφορισμός (Εφαρμοσμένη Ανάλυση Συμπεριφοράς - ΕΑΣ)
 - Ψυχοδυναμικές Προσεγγίσεις
 - Εκπαιδευτική Προσέγγιση TEACCH κ.ά.

Εφαρμοσμένη Ανάλυση Συμπεριφοράς – ΕΑΣ:

- Βασίζεται στις αρχές του συμπεριφορισμού και της κοινωνικής μάθησης
- Σημαντικός ρόλος του περιβάλλοντος
- Έλεγχος του μαθησιακού περιβάλλοντος για εδραίωση μιας επιθυμητής συμπεριφοράς
- Θετική ενίσχυση της επιθυμητής συμπεριφοράς και αγνόηση της μη επιθυμητής (απόσβεση)

Η εκπαιδευτική παρέμβαση μέσω

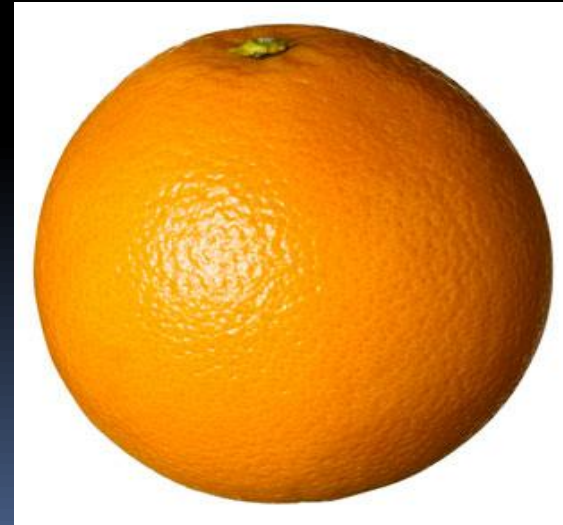
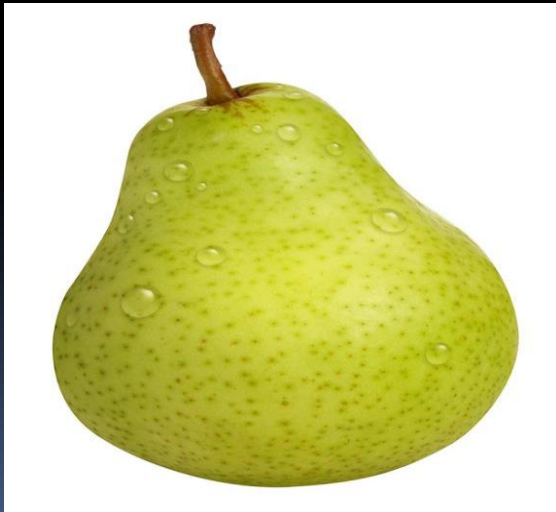
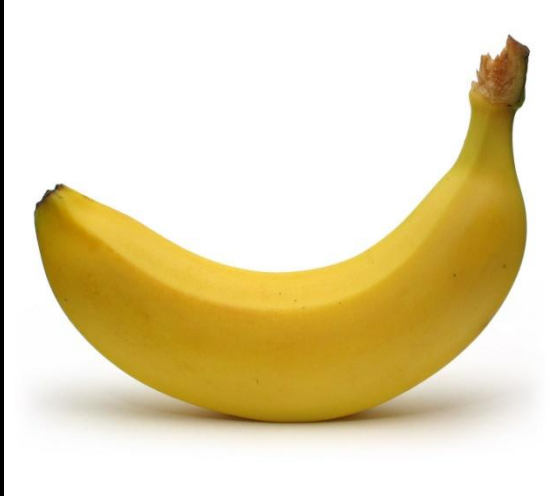
ΕΑΣ:

- Οδηγεί στην εκμάθηση νέων δεξιοτήτων και επιθυμητών συμπεριφορών
- Ο εκπαιδευτικός:
 - εντοπίζει και καταγράφει τη συμπεριφορά του παιδιού πριν την παρέμβαση
 - διαμορφώνει την επιθυμητή συμπεριφορά
 - παρέχει δομημένα ευκαιρίες για εκμάθηση επιθυμητής συμπεριφοράς και καταγράφει την πρόοδο του παιδιού
 - παρέχει βοήθεια για επίτευξη στόχου με σταδιακή απόσυρσή της
 - ενισχύει θετικά τη σωστή απόκριση από μέρους του μαθητή
 - προσπαθεί να μειώσει τις πιθανότητες λάθους
 - αγνοεί τη μη επιθυμητή συμπεριφορά
 - (επανα-) σχεδιάζει στοχοθεσία σύμφωνα με ανατροφοδότηση

Εισαγωγή κάρτας

- Εμπλουτισμός λεξιλογίου και φάσματος εννοιών
- Γιατί κάρτες;
Λόγω περιορισμού εύρεσης και χρήσης τρισδιάστατων αντικειμένων και πιθανότητα διάσπασης
- Μορφή κάρτας: φωτογραφία, εικόνα από ίντερνετ, ζωγραφισμένη στο χέρι
- Σαφής απόδοση νοήματος
- Όχι περιττά ερεθίσματα-λεπτομέρειες

Παράδειγμα κάρτας:

Τεχνική Discrete Trial Training (DTT)

«Διακριτή προσπάθεια-δοκιμή»

Βήματα:

1. Δίνω εντολή
2. Απόκριση μαθητή
3. Συνέπεια: θετική ενίσχυση ή άμεση διόρθωση
4. Παύση
5. (Ενδιάμεση εντολή)
6. Επανάληψη ή επόμενη εντολή

Προϋποθέσεις:

- Κατακτημένες οι εντολές συνεργασίας (π.χ. κοίτα με, κάτσε)
- Αν το παιδί έχει εκφερόμενο λόγο (verbal), τότε μπορούμε να ζητήσουμε και να κατονομάσει την έννοια που ζητάμε
- Αν το παιδί δεν έχει εκφερόμενο λόγο (non-verbal), τότε η εντολή μας περιλαμβάνει την εντολή «Δείξε» ή «Δώσε»

Παράδειγμα: non-verbal μαθητής με σωστή απόκριση

E = εκπαιδευτικός, M = μαθητής

Βήμα 1 «Δίνω εντολή»

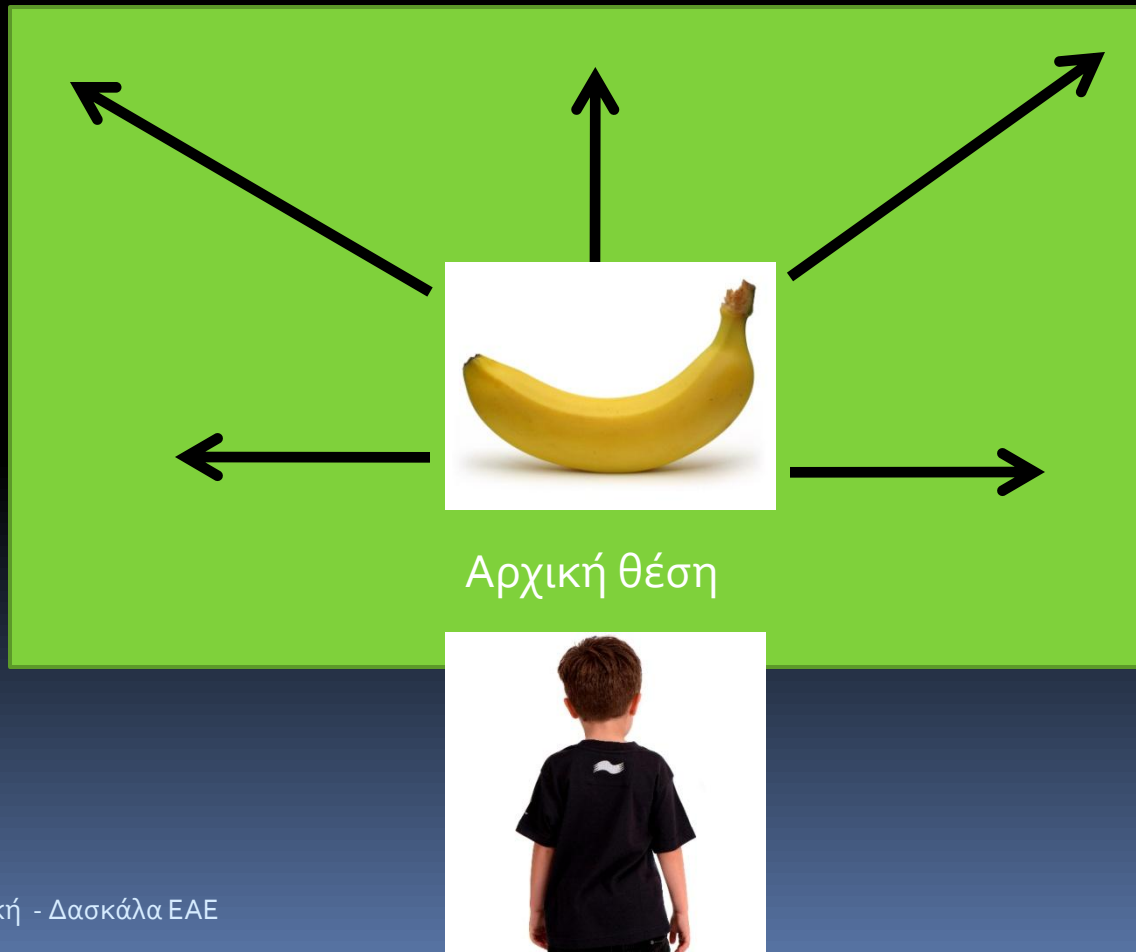
E: Κοίτα! Μπανάνα. Δείξε μπανάνα.

Βήμα 2 «Απόκριση μαθητή»

M: (Δείχνει την μπανάνα) – Σωστή απόκριση

- Βήμα 3 «Συνέπεια – θετική ενίσχυση»
Ε: Μπράβο! Αυτή είναι η μπανάνα!
- Βήμα 4 «Παύση» (λίγα δευτερόλεπτα)
- Βήμα 5 «Ενδιάμεση εντολή»
Ε: Κόλλα το!
- Βήμα 6 «Επανάληψη ή επόμενη εντολή»
 - Ξανά στο 1^ο βήμα κι αλλάζω θέση κάρτας
 - Επόμενη εντολή: Δείξε μήλο (διάκριση) και βήματα 1-5

Παράδειγμα 1: Αλλαγή θέσης κάρτας πάνω σε τραπέζι

Εναλλακτική τροπή: αντί για θετική ενίσχυση στο Βήμα 3 «ΣΥΝΕΠΕΙΑ»

- Αν ο μαθητής αποκριθεί λάθος:
 - Κάνω άμεση διόρθωση

Δηλαδή δίνω κατευθείαν τη σωστή απάντηση χωρίς να πω «λάθος» ή «όχι» και χωρίς να αλλάξω τη θέση της κάρτας. Επαναλαμβάνω την εντολή.
- Αν ο μαθητής δεν αποκριθεί καθόλου (αναπάντητη):
 - Παρέχω τη σωστή απάντηση και επαναλαμβάνω την εντολή χωρίς να αλλάξω τη θέση της κάρτας.
- Αν ο μαθητής είναι έτοιμος να δείξει αλλά σταματά:
 - Παρέχω βοήθεια για την επιλογή της σωστής απάντησης (π.χ. καθοδηγώντας το χέρι του μαθητή προς την σωστή κάρτα) και επαναλαμβάνω την εντολή.

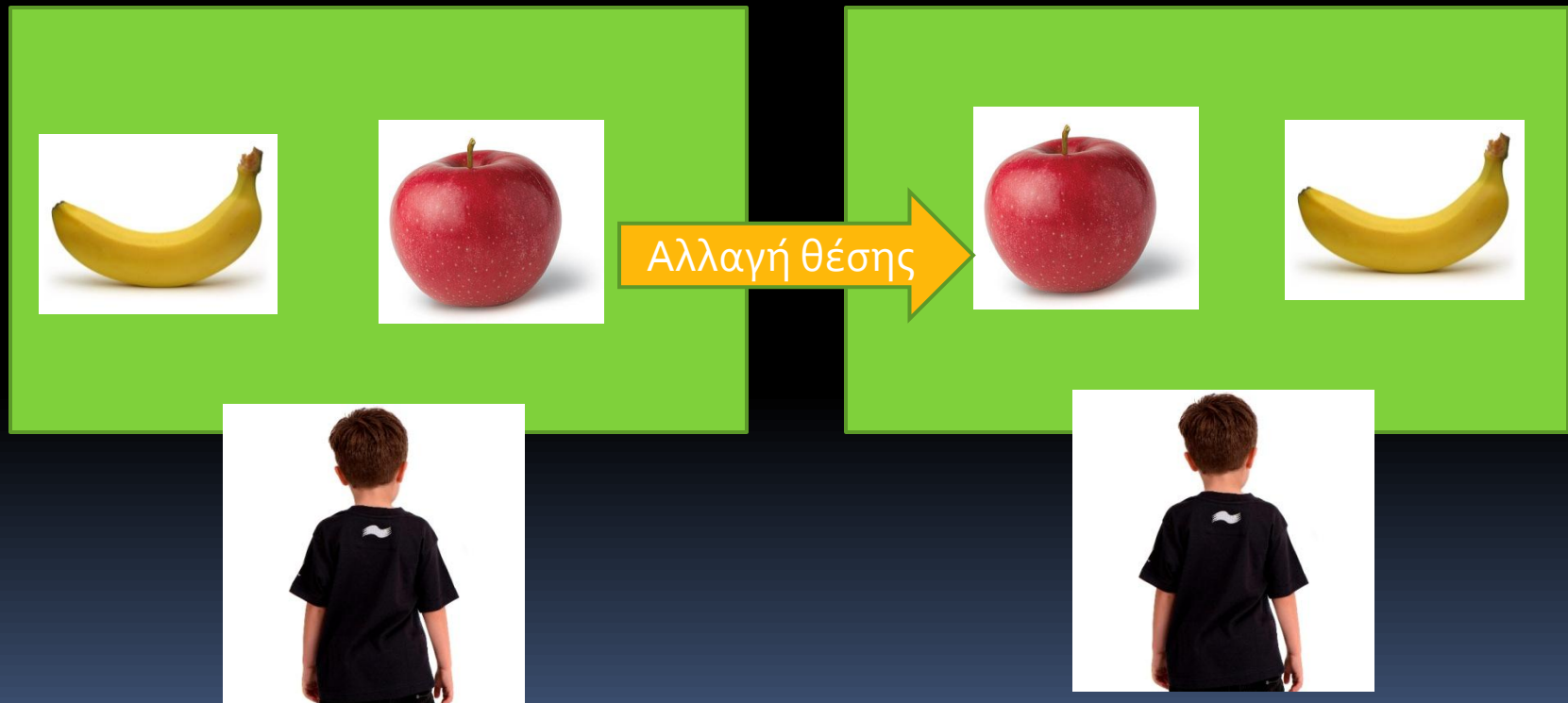
Επόμενα στάδια:

- Αφού ολοκληρωθεί η διδασκαλία της πρώτης κάρτας, προχωρώ με τα ίδια βήματα σε εισαγωγή δεύτερης κάρτας (π.χ. μήλο).
- Επόμενα βήματα:
 - διάκριση σε δυάδα (μπανάνα-μήλο)
 - εισαγωγή 3^{ης} κάρτας (π.χ. αχλάδι)
 - διάκριση σε τριάδα (μπανάνα-μήλο-αχλάδι)
 - εισαγωγή 4^{ης} κάρτας (π.χ. πορτοκάλι)
 - διάκριση σε τετράδα (μπανάνα-μήλο-αχλάδι-πορτοκάλι)

Παράδειγμα 2: διάκριση σε δυάδα με σωστή απόκριση

Θέση 1

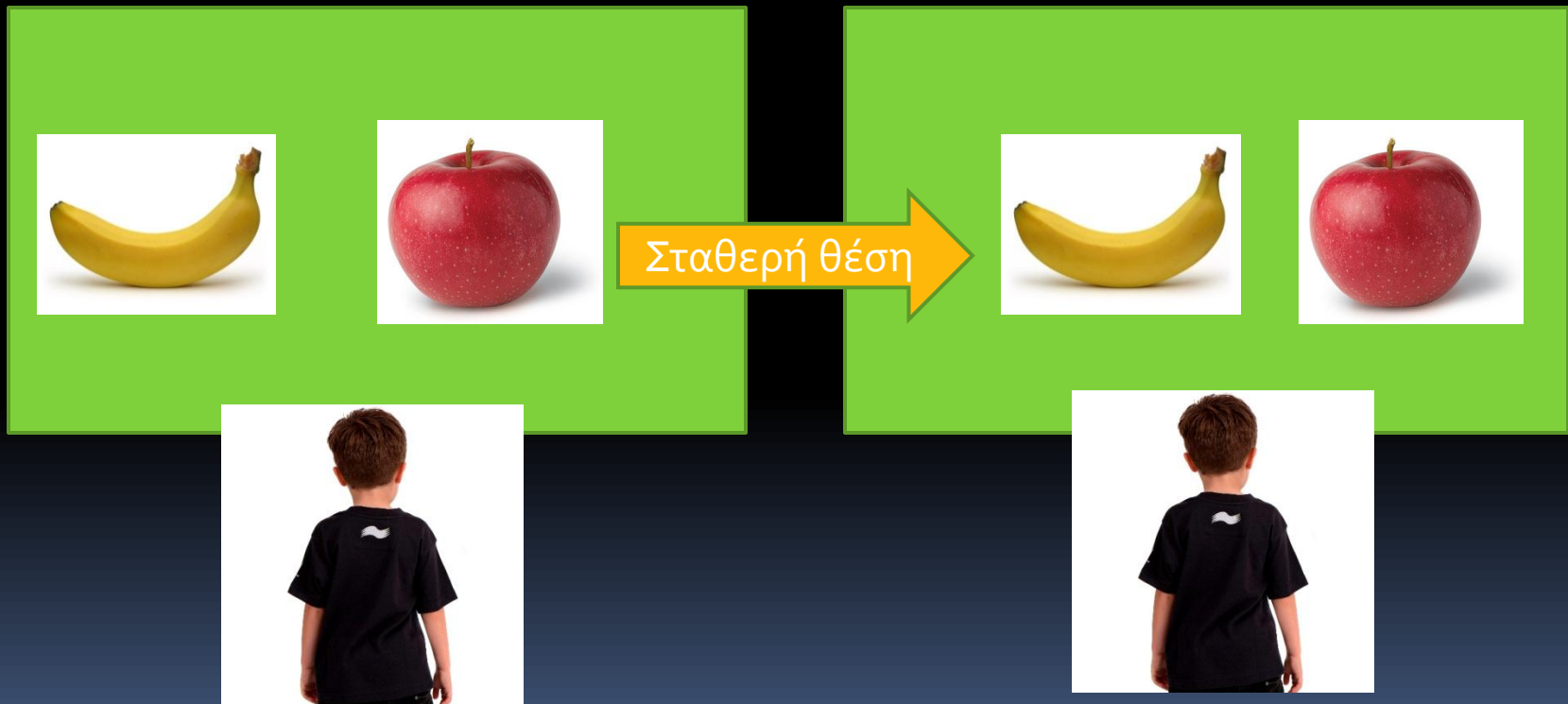
Θέση 2

Παράδειγμα 3: διακρίση σε δυάδα με λάθος απόκριση

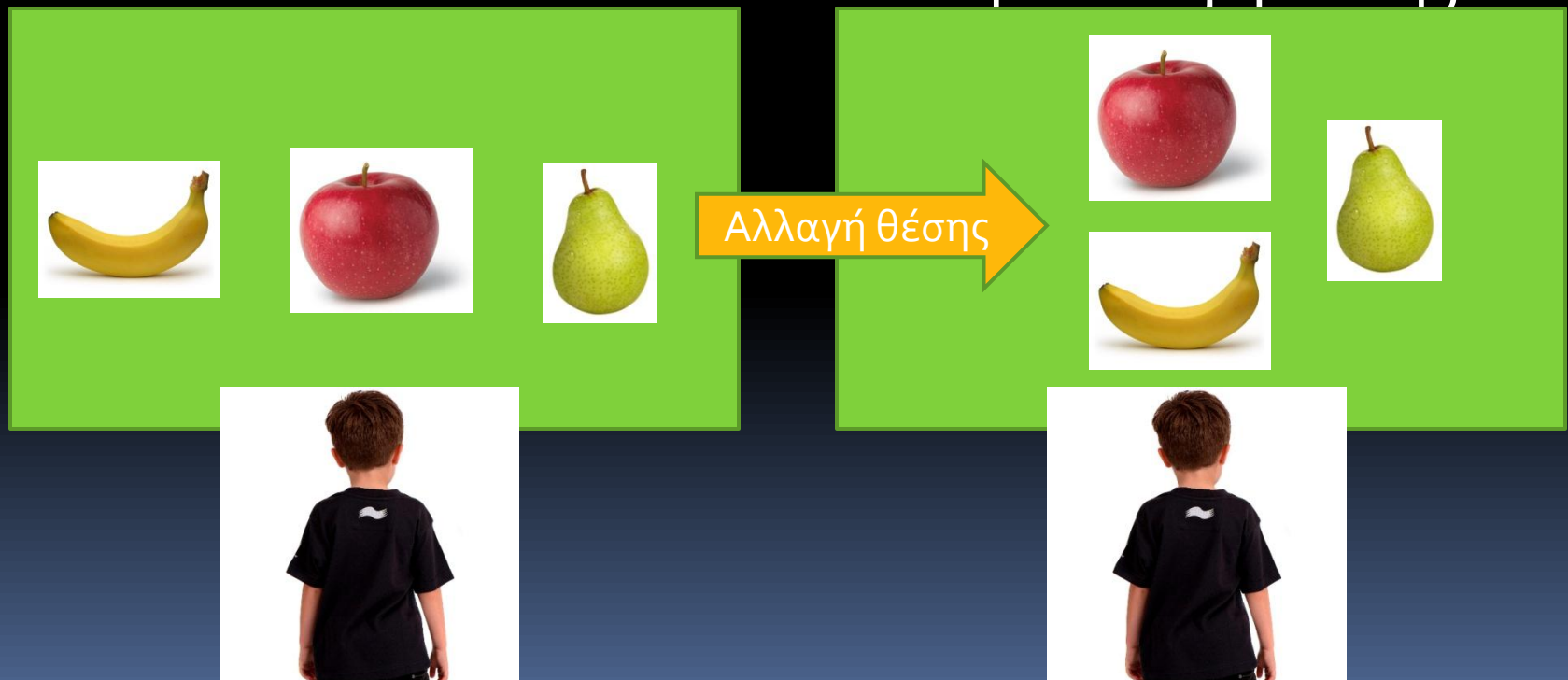
Θέση 1

Θέση 2

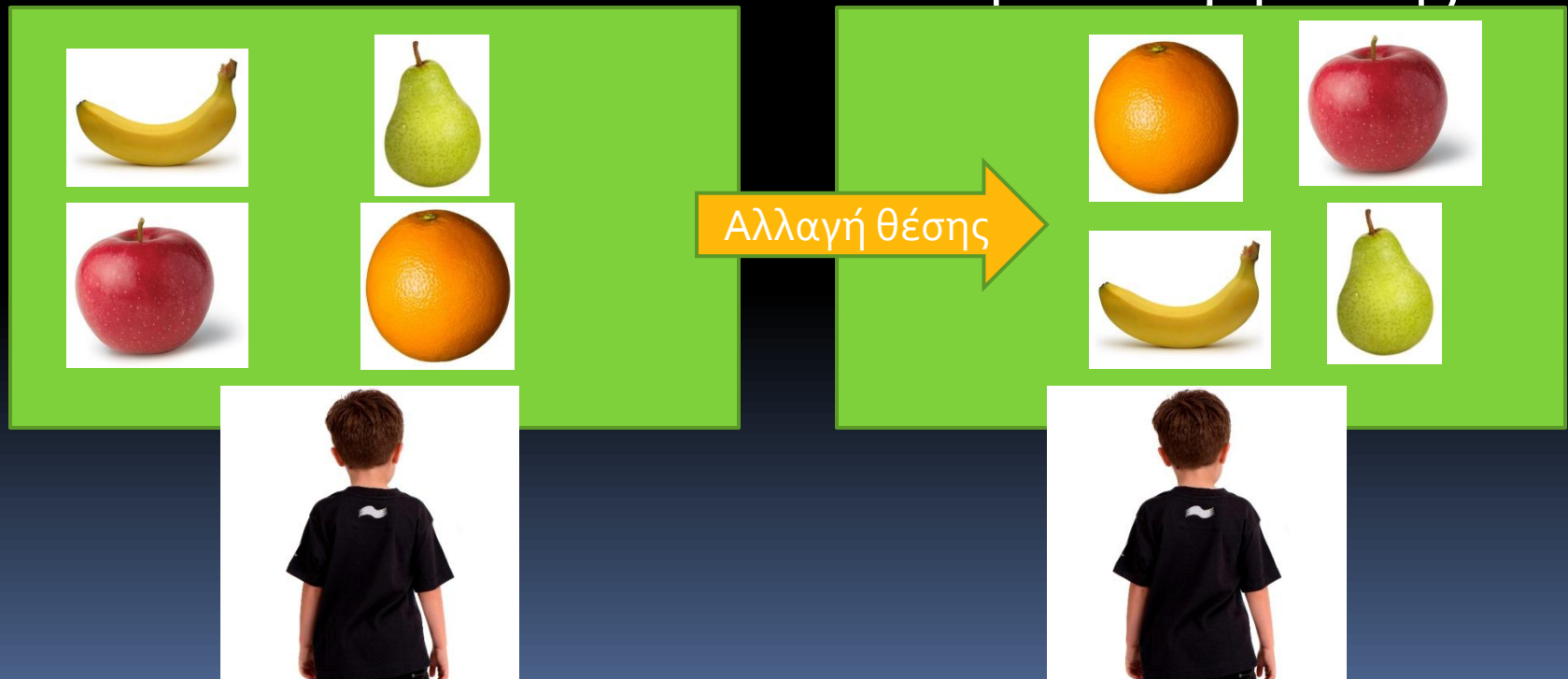
Παράδειγμα 4: Αλλαγή θέσης σε τριάδα

- Δεν είναι απαραίτητη η γραμμική διάταξη στην αλλαγή θέσης.

Παράδειγμα 5: Αλλαγή θέσης σε τετράδα

- Δεν είναι απαραίτητη η γραμμική διάταξη στην αλλαγή θέσης.

Εμπλουτισμός με πληροφορίες - RFFC

- Παράλληλα με διδασκαλία μεμονωμένων εννοιών μπορώ να εμπλουτίζω την εκάστοτε έννοια με χαρακτηριστικές πληροφορίες:

Reference by

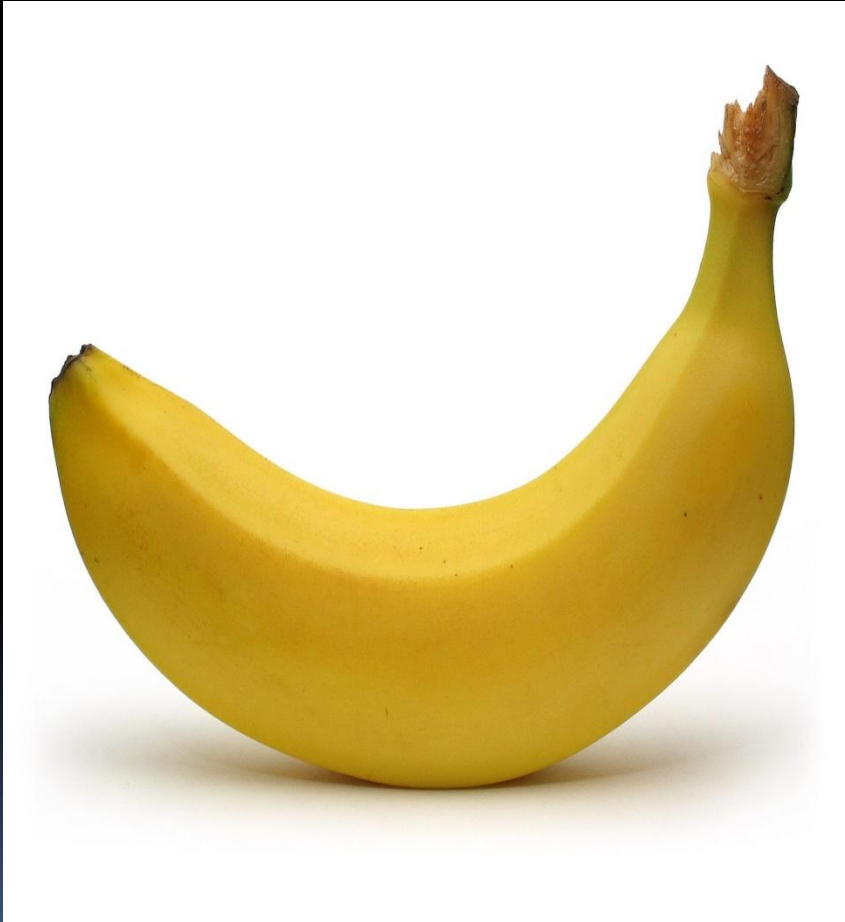
- Feature (συγκεκριμένο χαρακτηριστικό)
- Function (λειτουργία)
- Color (χρώμα)

Παράδειγμα για RFFC:

- Η μπανάνα:
 - είναι φρούτο (feature – κατηγορία)
 - την τρώμε (function – χρήση/λειτουργία)
 - είναι κίτρινη (color – χρώμα)

- Ανάλογα με επίπεδο μαθητή μπορούμε να επιλέξουμε πόσες επιπρόσθετες πληροφορίες θα προσφέρουμε. Μπορούμε να επανέλθουμε στο μέλλον σε διδασκαλία των υπόλοιπων χαρακτηριστικών πληροφοριών.

Παράδειγμα 6: Ετοιμάζοντας κάρτες για RFFC

Πίσω μέρος κάρτας:

Η μπανάνα:

- Είναι φρούτο
- Την τρώμε
- Είναι κίτρινη

Παράδειγμα 7: Τεστ εντός τετράδας

- Προσοχή! Δεν κάνουμε ερώτηση που έχει περισσότερες από μία απαντήσεις.
- Π.χ.: μπανάνα – μήλο «Δείξε κάτι που τρως» καθώς και τα δύο είναι σωστές απαντήσεις
- Αντίθετα, μπορούμε να δώσουμε την εντολή: «Δείξε κάτι κίτρινο», ώστε να έχω μία μόνο δυνατή απάντηση (την μπανάνα).

Μετά την ολοκλήρωση της διδασκαλίας της πρώτης τετράδας:

- Προχωρώ σε γενίκευση:
Δηλαδή διατηρώ ίδιο λεξιλόγιο αλλά χρησιμοποιώ διαφορετικές κάρτες.
- Διδάσκω νέα τετράδα εννοιών (π.χ. ρούχα) με τον ίδιο τρόπο (με διακριτή διδασκαλία και παράλληλα RFFC).
- Ακολουθεί η γενίκευση της νέας τετράδας.
- Κι άλλη νέα τετράδα κ.λπ.

Λίστα καταγραφής:

- Πολύ σημαντικό να καταγράψουμε αποκρίσεις μαθητή κατά τη διάρκεια της παρέμβασης, γιατί:
 - παρακολουθούμε την πορεία του μαθητή και σχηματίζουμε σαφή εικόνα
 - λαμβάνουμε ανατροφοδότηση για σχεδιασμό – προγραμματισμό μελλοντικής στοχοθεσίας

Πώς καταγράφουμε;

	1	2	3...	...9	10	Ποσοστό %
Δείξε Μπανάνα	A	B	Σ	Σ	Σ	50%
Δείξε Μήλο	Λ	Σ	Σ	Σ	Σ	90%
Διάκριση Μπανάνα-Μήλο	A	B	Λ	Σ	Σ	30%

Σ = Σωστό

Λ = Λάθος

B = Βοήθεια

A = Αναπάντητη

Κάθετος άξονας: Εντολή

Οριζόντιος άξονας: Αριθμός προσπαθειών (10)

Τελευταία στήλη: Ποσοστό επιτυχίας επί τοις %

Κατά προσέγγιση:

- Αν 80% επιτυχία, θεωρείται κατακτημένη εντολή.
- Αν 50% επιτυχία, απαιτείται εμπέδωση - επανάληψη.
- Αν -50% επιτυχία, δε θεωρείται κατακτημένη εντολή κι απαιτείται επανάληψη.

Προτάσεις:

- Ξεκινάμε με διδασκαλία οικείων-καθημερινών εννοιών (π.χ. αγαπημένα φαγητά ή παιχνίδια)
- Αν μεγάλη δυσκολία αντίληψης: Χρήση φωτογραφιών προσωπικών αντικειμένων
- Διδασκαλία ρημάτων σε μετέπειτα στάδιο
- Αλλαγή θέσης κάρτας όταν είναι σωστή η απόκριση
- Σταθερή θέση κάρτας όταν είναι λάθος η απόκριση
- Οι ενδιάμεσες εντολές πρέπει να είναι ήδη κατεκτημένες (Κόλλα το! Χτύπα παλαμάκια. Πιάσε τη μύτη σου κ.ά.), ώστε να αξιοποιούνται ως μικρά διαλείμματα στη ροή των εντολών.
- Ανάλογα με επίπεδο και αντίληψη μαθητή, προσαρμόζω τον αριθμό των καρτών ανά κατηγορία εννοιών (π.χ. τετράδα).
- Στο τέλος κάθε ομάδας καρτών, κάνω επανάληψη και μεταβαίνω σε επόμενη ομάδα.
- Μετά από διδασκαλία πολλών ομάδων καρτών μπορώ να κάνω μικτό τεστ επανάληψης από επιμέρους ομάδες.

Σχόλια – Επισημάνσεις της εισηγήτριας σχετικά με το περιεχόμενο της παρουσίασης:

- Η μέθοδος, όπως περιγράφεται αναλυτικά βήμα-βήμα, βασίζεται στον οδηγό ABA, όπως το διδάχθηκε η εισηγήτρια της παρουσίασης σε ιδιωτικό πλαίσιο μετεκπαίδευσης, προσαρμοσμένο για τις ανάγκες της ημερίδας.
- Το θεωρητικό υπόβαθρο της συγκεκριμένης παρουσίασης βασίζεται στις ηλεκτρονικές βιβλιογραφικές παραπομπές που παρατίθενται αμέσως μετά καθώς και σε διασκευασμένο υλικό από τον οδηγό ABA που χορηγήθηκε από τον ιδιωτικό φορέα μετεκπαίδευσης, γεγονός που δεν επιτρέπει την αυτούσια χρήση του και δημοσίευσή του.
- Το υλικό (κάρτες), όπως παρουσιάστηκε σε τρισδιάστατη μορφή στην ημερίδα, είναι πρωτότυπο, αλλά βασίζεται στις οδηγίες κατασκευής του προγράμματος ABA.

Προτεινόμενη on-line αρθρογραφία:

- <http://www.pi-schools.gr/download/publications/epitheorisi/teyxos17/182-198.pdf>
- <http://www.lovaas.com/approach-method.php>
- <http://www.educateautism.com/applied-behaviour-analysis/discrete-trial-training.html>
- <http://foa.sagepub.com>

Discrete Trial Training in the treatment of autism,
Tristram Smith

Σας ευχαριστώ πολύ για την
προσοχή σας.